

Neobvyklé pozorování útoků jestřába lesního (*Accipiter gentilis*) na kormorány velké (*Phalacrocorax carbo*)

Unusual observation of the Goshawk (*Accipiter gentilis*) attacking the Cormorants (*Phalacrocorax carbo*).

Jaroslav Vaněk

Sekaninova 404, 500 11 Hradec Králové, e-mail: jar.vanek@quick.cz

Potravu jestřába lesního (*Accipiter gentilis*) tvoří v převážné míře obratlovci střední velikosti, z ptáků pak krkavcovití, měkkozobí, z hrabavých zejména bažant a koroptev a řada dalších ptačích druhů. Výjimkou však není ani kořist podstatně větších rozměrů.

Dr. Josef Jirsík si ve svém díle *Naši dravci* (JIRSÍK 1948) klade řečnickou otázku: „Na jak velkou kořist si jestřáb troufá?“ Na následujících řádcích si hned také odpovídá: „V tomto ohledu nás někdy jeho odvaha a útočnost překvapuje. Uvážíme-li, že samec jestřába váží 700g, je s podivem, že troufá si na tetřeva, vážícího 4500 g, na zajíce vážícího 3000 g atd. To jsou však zvířata poměrně bezbranná. Překvapují však útoky i na dokonalé dravce, např. na sokolí samici, kterou skutečně roztrhal. Již jsme uvedli případy ulovení volavek, dlužno ještě uvést doložené případy mláďat černého čápa a doklady kanibalismu nejen mláďat vlastního druhu, nýbrž i dospělých ptáků.“ Svoji úvahu končí Jirsík slovy: „Podle uvedeného vidíme, že jestřáb je nejdůležitější a lovecky nejvýkonnější dravec, který předčí i sokola. Kdyby měl sokolí prudkost útoku, byl by nejobávanějším dravcem v Evropě vůbec.“

Nutno říci, že stejná otázka, kterou si položil Jirsík, mě napadla bezprostředně poté, co jsem se stal svědkem následující události.

Dne 26.1.2003 jsem procházel lokalitu podél starého toku Metuje ve směru od Jaroměře proti toku řeky a zpět jsem se vracel po směru toku tzv. Nové Metuje. Když jsem procházel úsekem, kde řeka teče v blízkosti zalesněného kopce Prášilky (277 n.m.), poblíž obce Rychnovka (mapovací kvadrát 5661), všiml jsem si asi třiceti kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*) sedících na topolech lemujících břeh řeky. Během pozorování sedících ptáků jsem zaregistroval, že ze směru od starého toku Metuje přilétají další tři kormoráni, směřující k topolům na břehu. Když jsem upozoroval, že se ke třem zmíněným kormoránům blíží zezadu rychle další pták, přenesl jsem na něho svoji pozornost. Na první pohled bylo zřejmé, že se jedná o adultní samici jestřába lesního. Ta se značnou prudkostí zaútočila na jednoho z trojice kormoránů, a poté co se tento prvnímu útoku vyhnul intenzivně jej pronásledovala. Všichni tři kormoráni začali v letu manévrovat ve snaze, vyhnout se opakovaným útokům jestřába. Přitom se ozývali zvláštním vyděšeným troubivým hlasem, který jsem u toho druhu nikdy neslyšel. Pronásledování

skončilo v okamžiku, kdy usedli na stromy k ostatním kormoránům. Jestřáb poté provedl obrat, vrátil se do směru ze kterého přiletěl a asi po osmdesáti metrech se usadil na větev osamoceně stojícího dubu. Pochopitelně jsem zůstal na místě a vyčkával, co bude následovat. Přibližně po dvou minutách jeden z kormoránů vzlétl a chtěl pokračovat v letu podél toku řeky. Bezprostředně poté však vzlétl i jestřáb a okamžitě prudce zaútočil na letícího kormorána, kterého se evidentně pokoušel uchopit do pařátů. Napadený kormorán opět provedl úhybný manévr a zasedl zpět k ostatním. Jestřáb se poté opět vrátil na „svůj“ strom, kde vyčkával. Celá situace se opakovala ještě potřetí, kdy další kormorán vzlétl a jestřáb na něho znovu zaútočil. V tomto případě došlo ke zcela zřejmému kontaktu obou ptáků, při kterém jestřáb zachytil kormorána pařáty. Pravděpodobně díky hmotnosti kormorána však jestřáb svoji kořist neudržel a kormoránovi se podařilo z pařátů uvolnit. Bezprostředně poté se zřítíl volným pádem z výšky asi třiceti metrů na hladinu řeky, kam dopadl s hlasitým plácnutím. Okamžitě po tomto incidentu všichni kormoráni vzlétli a odlétali pryč od místa napadení. Vzhledem k tomu, že jsem v následující chvíli věnoval pozornost postiženému kormoránovi, nestačil jsem zaregistrovat, kam odtáhl jestřáb. Kormorána jsem objevil plovoucího na hladině, ale protože nevzlétl ani při mém přiblížení na několik desítek metrů, tak jsem se domníval, že je zraněný. Jak se po chvíli ukázalo, byl pravděpodobně pouze v šoku, neboť náhle bez viditelných problémů vzlétl a zamířil za ostatními kormorány.

Za dobu své ornitologické praxe jsem byl vícekrát svědkem úspěšných útoků jestřába na kořist. V několika případech se jednalo o holuba hřivnáče (*Columba palumbus*), sojku obecnou (*Garrulus glandarius*) a v jednom případě o ulovení kohouta bažanta obecného (*Phasianus colchicus*).

Krátce po události jsem se více přikláněl k hypotéze, že se spíše jednalo o jakousi hru ze strany jestřába, ale s odstupem času, po prostudování příslušné literatury a uvážení všech okolností pozorování se přikláním k závěru, že se jednalo o skutečný lov.

Souhrn

Dne 26.1.2003 byl u řeky Metuje nedaleko obce Rychnověk (severovýchodní Čechy) pozorován opakovaný útok dospělé samice jestřába na letícího zimujícího kormorána. Ani jeden ze tří ataků nebyl úspěšný, ačkoliv došlo i ke kontaktu jestřába s kormoránem.

Summary

On 26th January 2003 an adult female Goshawk was observed repeatedly attacking a flying wintering Cormorant near Metuje River near Rychnověk village (north-eastern Bohemia). Despite a direct contact between the two birds, however, none of the three attacks was successful.

Literatura

JIRSÍK J., 1948: Naši dravci. *Mladá fronta, Praha*.